ГОДИНА XX. НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 24 АВГУСТА 1891. БРОЈ 35.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ са БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ; на годину 6 ф., на по године 3 ф., и на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попуста се.

Дан радости.

Сјутра нам освиће дан радости, коју буди љубав и доброта мајчина а срећа и благодарност синовља.

Њезино Височанство Књагиња Милена у пратњи Његова Височанства Књаза и Његове Свјетлости Књаза Наслједника сјутра се поврће опорављена здравља у своју домовину, у крило свога љубљеногa народа, у наручја свога милога рода и порода.

Нека је благословен тај дан из свијех срдаца црногорскијех од мора до Лима и Таре, од Требишњице до Бојане — докле допире благо доброте Њезине!

Нека је слава Свемогућем Богу, по чијој је вољи сачувана Црној Гори мудра Владарка, Црногорском Господару достојни друг, Дому Петровић-Његоша андио-чувар!

Нека је вјечита хвала онијем људма од науке, који су улагали свој труд и љубав около повраћања драгоцјеног здравља наше народне Мајке!

На овај срећни и свечани дан наш народ износи на сусрет Узвишеној Владарци своју љубав и оданост, своју срећу и радост бескрајну, које се не даду изрећи ни схватити.

Све то благо осјећања народног слијева се у одушевљеном клицању, које се диже с крај на крај наше отаџбине:

Живјела Књагиња Милена!

Добро нам дошла!

ЗДРАВО ДОШЛА!...

Усклик Црногораца о повратку Велике Богом спашене Црногорске Мајке,

Њезина Височанства Књагиње МИЛЕНЕ.

Дне 25 Августа 1891.

Да добијају чланке

Здраво Мајко!... здраво дошла.
Међу крше Црне Горе:
Чуј!... како се свуд весеља
Народног ни ијесме оре!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Мајко наша, наша славо!...

Бог те сами — врнô к нами:
Да ни сйнеш, сунце ново;
Да обас'јаш својим зрацим
Гн'јездо ово — соколово...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Зоро наша, наша славо!...

Стр'јепили смо много, много
Драгоц'јени за твој живот,
Који нам је свет и мио,
Ка' освештан Богом живот....
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Жељо наша, наша славо!...

Дај ни руку, златна Мати:
— Руку свету синовима —
Да је слатко обасиемо
Својим врелим ц'јеловима!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Вило наша, наша славо!...

Па да Творцу узвикнемо:
„Хвала Боже! теби хвала,
Што је нами милост твоја
Опет Мајку даровала!...“
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Ћери бож'ја, наша славо!...

О Књагињо! — ти си понос
Овог ст'јења крвавога;
Ти си понос и похвала
Ц'јелог рода Славенскога!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Дико наша, наша славо!...

Живи, живи! — својој земљи
На ут'јеху и на радост!...
Славном Дому Петровића,
Буд' још дуго рајска сладост!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Круно наша, наша славо!...

И ка' што си зв'јездом била
Дивног нашег преиорода:
Буд' слободе преходница
Још и ц'јелог Славског рода!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Зв'јездо наша, наша славо!...

Па почини спокоро онда
У Господу: — да те, Мати,
Могне народ, ка' светицу
Своју вазда поштовати!...
Здраво дошла!... Здраво! здраво!
Душо света, наша славо!...

Ј. Сундечић.

БОЖЈИ ДАР.

Повратком послије тешке болијести, Њезиног Височанства Књагиње МИЛЕНЕ

у Црну Гору.

Није мука само рад мучења,
Но јунаку тврдо искушење;
Бог је не би Црној Гори дава',
Да не љуби ово ломно ст'јење.

Кад је створи по замисли гордој
И задахну духом од горштака,
Мислио је: — у створења своја
Да ли нема већ штогоћ једнака!

И Он пушти на њу муке сваке,
Да јој куша и снагу и миса';
Он вјекове раствори ка' књигу,
Мучења јој сва у њих записа.

И свуђ кад је плач и уздах чуо —
Црна Гора и тад орловала!
У мукама славила је Бога,
У највише — божју помоћ звала.

Задовољан Бог је тад и задње
Искушење посла Црној Гори:
На **Мајку** *јој, владарку милосну,*
Тешку болест, да се душом бори!...

Ни тад Црна Гора не јаокну,
Не јаокну — од бола не мога!
Ка' ст'јене им скамењена ђеца
Само погледа дизаху пут Бога!

Искушење било је претешко,
Ал' га вољa и обдари света:
Здраву **Мајку** *врну ђеци храброј —*
Црна Гора **Њу** *весело срета!...*

Није мука рад мучења само —
Више муке — искушења већа!
Ком за муке Бог удјели снагу —
Додјељена стоји том и срећа!

Улцињ, 17. Августа 1891.

Симо Поповић.

Цетиње, 23 августа.

У бдењу на нашој источној граници над свакидашњијем малисорскијем зађевицама, нашој влади пошло је за руком, да дозна за озбиљније малисорске непријатељске припреме. Један трговачки паробод аустро-угарски искрцао је у Дубровнику одједном велику количину пушака, мноштво слободнога праха и муниције у стоваришта државне царинарнице: за тијем је опет други паробод искрцао мању количину пушака и 700 револвера код истог ратног материјала.

У то исто доба доједриле су у Дубровник двије трабакуле под турском заставом крцате сијена, које су ту и искрцале, па једна од њих, по имену „Рондинела“, коју заповиједа капетан Хусејин Весели, укрцала је ноћу између 24—25 августа по н. к. сав онај ратни материјал, што је лежао у дубровачкој царинарници; а 27-ог истог мјесеца све је то искрцано било у арбанашкој луци Лувари, више Реча, на лијевој обали Бојане, и смјештено по кућама Нел Салиха и Ђок Деде, Малисора, у поменутом селу Рече.

Упркос тога наша влада саопћила је то на првом мјесту овдјешњем отоманском посланству па преставницима великијех сила и тражила је од владе турске и аустро-угарске разјашњења. Влада аустро угарска одмах је признала, да је било истинито саопћење наше владе односно искрцавања и укрцавања поменутог материјала у Дубровнику, но је доказала, да су дотичне скриње крепуле из Дубровника дестинацијом за Крф, као друга трговина, која се само као „контробанд“ морала искрцати на арбанашко приморје.

Висока Порта пак била је изненађена тијем саопћењем и наредила је одмах најстрожије мјере противу тога покушаја, те је исти дан из Скадра отправљена војска на лице мјеста у Реч. Малисори су се били окупили и покушали да се опру власти, да им се куће визитирају и ту је дошло до сукоба. Али кад је приспјела војска из Скадра, Малисори су се разбјегли, а неколицина су ухваћени и одведени везани у Скадар.

У кући Нел Салиха и других нашла се велика количина оружја, праха и муниције, што су турске власти секвестрирале. У споразуму са турскијем властима и наше су власти чиниле преметачину на десној обали Бојане и нашле су у нашем Речу доста пушака и револвера.

Из Цариграда у исто доба су још била послата два ратна парода у луку од Медуве и на ушће од Бојане, који чувају обалу арбанашку од сличнијех контробанада.

Ово су вијести о овом инциденту, које смо до данас могли покупити. А све што даље дознамо о истом тачно ћемо објелоданити.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 23 августа.

Дочек француске ескадре у Портсмуту није ништа мање смутио њемачку штампу него ли онај у Кронштату. Адмирал Жерве са дружином нашао је у Инглеској почасти ништа мање него ли прије неколико седмица њемачки Цар Вилхелм. Може се рећи да се инглеска влада надмећала са Русијом у овоме дочеку. Краљица Викторија дала је у почаст адмиралу и вишим официрима француског бродовља велики објед и походила је у пратњи Принцеса и Принца Наше дника исто бродовље, те је брзојавила г. Карноту: „Осјећам потребу, да ви изразим, колико сам велико задовољство имала, што сам у Осборну дочекала адмирала Жервеа и његове официре, и колико се дивим француском бродовљу, које сам овај час прегледала.“ На овај брзојав госп. Карно је одговорио Краљици Викторији: „Ја молим Ваше Величанство да изволи примити моју искрену захвалност за милостив дочек адмирала Жервеа и његовијех официра и такођер за изјављено осјећање односно француског бродовља“. Осим тога град Портсмут дао је француској морници велики објед и велики бал. Ту је било одушевљенијех поздрава, срдачнијех здравица, град свечано искићен, освијетљен, — једном ријечи, све што се могло учинити, да се што сјајније дочека француско бродовље, учињено је, и дочек је одиста био раван ономе скорашњем дочеку Цара Вилхелма у Инглеској.

Иста бечка „Н. Преса“ не може да не призна, да је инглеска влада овијем дочеком хтјела на вријеме „коригирати“ берлинско схваћање успјеха Цара Вилхелма у Лондону. И збиља — вели прашка „Политик“ — Портсмутске свечаности осјетљиво поправљају берлинско одушевљење за четворни савез и из корјена чупају ону мисо нове ере њемачке да нађе и слепа изван тројнога савеза у Инглеској за сваки случај. И већ се говорило о „четворном“ савезу, као о готовој ствари, али Инглези су се одма постарали, да то погрјешно схваћање расвијетле. Најприје су либерални листови и либерални заступници у парламенту покушали да њемачку штампу доведу до памети; па кад то није ништа помогло, ево се постарао и сам лорд Салзбери, да овијем дочеком француске флоте изнесе на знање свакоме потпуну слободу инглеске политике и озбиљну одлуку Инглеске, да живи с Французом у истом пријатељству као са осталијем јевропскијем силама.

У Француској радикални листови осуђивали су владу, што је п[illegible] на жељу инглеске владе, да фра[illegible] флота на повратку из Кронштата посјети Портсмут, тврдећи да је тијем лорд Салзбери хтио смањити значај кронштатског дочека; али петроградско „Н. Времја“ с правом тврди, да је дочек француске флоте у Портсмуту повисио значај дочека у Кронштату. То већ виде сада и у Берлину — наставља исти лист — гдје је морало бити добро познато, да инглеска дипломација вазда слиједи преданима, која јој строго забрањују свезивати слободне руке за љубав једне или друге „пријатељске“ државе. Берлинска дипломација „нове ере“ као да је то била заборавила, кад је била замислила могућност, да привеже „лукави Албион“ савезу, да у њему игра ону подчињену ролу, као што игра Аустро-Угарска и Италија. Књаз Бисмарк одиста не шћаше учинити толику погрјешку . . . .

Таке „Н. Времја“.

Ово схваћање петроградско потврђује потпуно и инглеска штампа. „Дели Њус“ пише: „Портсмутски дочек нема политичког значаја, као што ни јесу имали тога значаја ни дочеки Цара њемачког и Принца напољитанског. Ми већ признајемо, да немамо права да се мијешамо у континенталне послове и стара наука о равнотежи већ нас не интересира. Нека се билане сила на континенту установљава без нашег учешћа. Та промјена у нашој политици долази од убјеђења, да наше мијешање у туђе послове не доноси ништа осим оне штете. Ми к Француској гојимо пријатељска осјећања, и цио инглески народ радује се преноћењу овог народа послије претрпљенијех јакијех његовијех потреса“.

У новом свијету у Чили бијесни грађански рат. Из Валпарајза доносе листови извјешће од 12 августа, да су усташе напале владину војску и да је била страшна битка. Артилерија усташка је врло добро успјела. Обје стране су се борили очајном храброшћу. Бој је трајао три дана и не зна се на чијој је страни побједа. Од 20.000 војника 3000 је остало мртвијех и рањених. Послиједње вијести доносе, да Балмаседа сам има већ 20,000 војника на линији Винаделмар до Плацилс, коју усташи не могу да сломију. У Валпарајзу да опет повјерење расте, јер је владина војска у бољем положају него ли усташка. Коњаништво Балмаседино да расте, а такођер и бродовље владино дјејствује с успјехом противу усташа. По једном најновијем брзојаву, Балмаседа је усташе сасвијем разбио, те се справља да анектира Боливију, која је усташима помоћи давала. Из другог извора долазе вијести, које сасвијем противурјече овијема.

С друге стране положај Јевропејаца у Китају задаје једнако бригу јевропскијем велесилама. Има већ који мјесец дана како фанатизам китајског свештенства пријети Јевропејцима, противу кога је китајска влада немоћна. С тога је Пекинска влада јако узнемирена, јер преставници јевропскијех држава пријете, да ће бродовље јевропско посредовати, ако она сама не даде задовољштину. Послиједњи брзојав доноси да је фанатизирана свјетина напала једну китајску експедицију, која је имала успоставити једну телеграфску линију, те је уништио апарате и сав материјал.

СРПСКА ПРОШЛОСТ.

(Из „Одиска.“)

Наши пријатељи око Пестер Лојда, који су нас већ толико пута увјеравали о своме пријатељству и својој великој благонаклоности тако да се о том ни сумњати не би могло, дали су нам у послиједње вријеме опет сјајна доказа о тим својим осјећајима, подвргавајући српску историју и прошлост српског народа своме критичном суду (Pester Lloyd бр. 222. од $^{8}/_{20}$ авг. ов. г.). Као ресултат свога дубокога знања историје и темељнога испитивања прошлости представљају нам они кратко и јасно, да је просто извртање историје, кад се ми позивамо на заслуге и на славу наших предака као на историјску правну титулу за успостављање велике српске царевине, и да је смјелост тврдити, као да је српски народ, на мртвој стражи стојећи и јуначки бранећи предње положаје кроз пуних пет вјекова, у славној борби против Турака, искупљивао мир Европи и безбједност њеној цивилизацији. Искрено признајемо, да не знамо прије да се чудимо код тих тврдња будим-ештанског листа: крајњем незнању или доиста нечувеној накости и безочности, која из њих говори. Прошлост једног народа, то је његова највећа светиња. Само се циничка рука може усудити, да обесвећује историјске гробове јунака и да скрнави свијетле споменике једне велике епохе, на којима је златним словима исписана вјечита слава. Колико ниска мора бити та политичка и народносна мржња, која ни свети мир наших великих предака не штеди, него се још усуђује да посумња чак и у нашу славну историјску прошлост, коју јасно признаје и узноси непристрасна историја свих цивилизованих народа! Ма се колико трудили, да тај безочни нападај на вјечите истине историје не сматрамо друкче већ као наступ обијести, који срамоти самог онога, на кога је наишао, ипак нам је немогућно угушити огорченост, коју та нечувена дрскост мора изазвати код цијелог српског народа, те пријећи преко чланка Пестер Лојдовог оним презривим ћутањем, које би, може бити, у другим приликама и било најбољи одговор на таке нападе, који сами себе најбоље осуђују. Не, ма колико ми презирали тај покушај извртања историјске истине, ћутке га ипак прећи не смијемо, јер овом нечасном новинарском тактиком увриједђени народни понос натјерује крв у образе сваком родољубивом Србину, који зна историју свога народа и његову славну и велику прошлост.

Историчари Пест. Лојдови не знају ништа о свијетлом добу велике српске државе Немањића, за њих је тајна сјајна епоха српске царевине под Душаном, они не знају за херојску борбу Срба кроз цио петнаести, шеснаести, седамнаести и осамнаести вијек, кад је стопу по стопу бранена и крвљу заливана балканска земља — та капија од Јевропе, па ипак имају дрскости, да изричу свој суд о српској прошлости. Чувени историчар Ранке вели, да моћ и величина цара Душана означава важну обртну тачку у историји народа на југо истоку Јевропа. Мислимо, да је ова свједочба једног од највећих историчара нешто сигурнија од питкоумног резоновања будим-ештанскога листа. Савремени грчки историчари кланјају се с поштовањем величини тога српског цара, и упоређују га час са пламеном који све прождире, а час опет са моћном ријеком, која се разлила преко својих обала. Млетачки документи називају га Graecorum Imperator, Rascíae rex. Сам Венијамин Калај, коме тек Пестер Лојд за цијело може вјеровати, ставља у својој историји Срба Душана у један ред с Филипом Мађедонским и вели дословце ово: „Душанова Србија није надмашила најнапредније државе тадашње Јевропе, али није ни остала далеко иза њих“. Пестер Лојду је сигурно и то са свим непознато, да је год. 1341. српска војска била пред зидовима Византије и дасу посланици цара Андроника покорно дошли у српски табор, молећи за мир. Год. 1356. скупио је Душан поново војску да заузме Византију, али га је смрт ненадно покосила, прије него што је могао остварити своју намјеру. Држећи једном обале јадранскога мора и улијевајући поштовање лаву св. Марка, а другом руком машајући се Византије — такви положај српске царевине од једнога мора до другога довољан је доказ о моћи српскога народа, а тај историјски факат не може збрисати никаква, фразама испреплетана, софистика. Да Срби у историји ништа друго нијесу учинили, него само то; да је њихова национална мисија епохом Немањића за увијек закључена, — и онда би већ доста учинили за своју славу, нити би се Пестер Лојд смио усуђивати, да о великој српској држави каже, како „она није никад ништа значила, нити је шта учинила.“ Кад Србија оног доба није ништа значила, одкуд су онда цареви византијски и млетачки дуждеви давали своје ћери за српске владаре, и одкуд је и сестра једног мађарског краља гинула за чашћу да сједне на српски царски престо, полазећи за српског владара!

Истина је свакако, да Срби нијесу могли сами одољети османлијској навали, али је истина и то, да за живота Душанова Османи нијесу могли чврстом ногом стати на земљиште Јевропе, по признању самога Венијамина Калаја. И ко зна шта би било да је у моменту, кад су Османи у Јевропу дошли била у Србији свршена борба између племства и монарха, и да је Србија послије Душана имала бар још једнога или два владаоца Душановог ауторитета и Душанове способности. Несрећа је и за Србију и Јевропу у том била, што у тренутку навале османске на Јевропу у Србији још није била потпуно свршена парница између средњовјековног племског партикуларизма и самодржавне монархије у корист ове послиједње, и што је баш тада на престолу српском изумирала једна славна династија. Али да су се Срби поред свих тих несрећа својих јуначки борили, и да су османску навалу кроз читава столећа својим грудима и мишицама одбијали од Јевропе, о томе не може нико сумњати, ко је ма и један поглед бацио у саму школску историју и ко је стекао и најпростије школско образовање. Византинци су Турке довели, да њиховом помоћу сузбију моћ српске државе, која је из дана у дан расла. Мађарима бјеше лакше. Испред њих бјеше као бедем српска држава, а за леђима им бјеше латински запад, који је папа позивао њима у помоћ и ради спаса хапсбуршке моћи, — кад је сила османска стигла на Мохачко поље, под Пешту и Беч. Како се, пак, римски првосвештеници понашаше дотле док Срби и Византинци сами држаху борбу свједоче ријечи папе Гргура VII: „Боље је и Турци онамо да владају но невјерници католицизма.“ Па ипак је пала и Угарска, и турске паше су сједеле дуго у будимском граду, а турске војске су у два маха падале под Беч, који је тек уједињеним напорима укупне Јевропе и витешком помоћу Јана Собјескога спасен. Србија, пак, не бјеше у тако срећним околностима. Она је у својој очајној борби против османлијске навале остављена била сама себи. Па ипак српски народ није престао бранити јевропску цивилизацију. У ратовима Аустрије против Турске, којима поглавито бјеше циљ да се Турци из Угарске протјерају, жртвовали су се Срби некористољубиво за угарску ствар; и ако би им се могло што замјерити, то би им се зацијело могло још понајприје пребацити, што су тако мало народне себичности имали, те нијесу мислили на то, како ће рђаву награду постићи за своје огромне жртве. Говорећи о ратовима, што их је хапсбуршки дом водио против Турске, вели Ранке у свом лапидарном стилу: „Познато је, колико је много допринијела помоћ Срба успјеху царскога оружја“. Славни историчар претпоставља, да је то општепознати факат. Али што је познато сигурно сваком ђачету, то не знају велики историчари Пестер Лојдови, и у том свом незнању мисле, да могу над српском историјом суд судити и зачуђеном свијету објавити, да српски народ није у историји ама баш ништа учинио, што би се могло мјерити са великим дјелима Мађара. Чак и онако скроз на скроз мађарски научењак, као што јеештански универзитетски професор др. Швикер, признаје „да су Срби одлична удјела имали у борбама и д принцом Евгеном, да су много допринијели томе, те су постигнути величанствени успјеси, и да су они управо очистили цијелу јужну Угарску од Турака.“ Тај исти мађарски историчар рачуна, да кад је Карло

VI. умро и кад је држава пријешла на Марију Терезију, да су српски граничари стављали на бојно поље 45.615 људи и да их је још око 20.000 у земљи остајало, док је међу тим укупна царева војска бројала 82.572 пјешака и 30.972 коњаника. Српска милиција и граничари давали су дакле више од половине укупне царске војске. Већ сама та цифра говори и сувише јасно; и кад би историчари Пестер Лојдови имали и једног трунка објективности, морали би од стида попрвенити пред овим фактом, који ни мађарска историја не смије да пориче. По том се може судити, шта је Српство на земљишту Аустро Угарском учинило, колико је крви пролило, да Аустро-Угарску у разним ратовима, које је она водила, одбрани и до побједе довде. Нека Пестер-Лојд потражи у будим пештанском државном архиву, па ће наћи тамо у актима илирске дворске канцеларије споменицу, коју је министар Бартенштајн поднио цариди Марији Терезији и у којој јој разлаже, да је угушивање устанака Банује, Баторија, Бочкаја, Текелије и Ракоција, као и протјеривање Турака из Угарске само српском помоћу могло бити извршено. Све су то необорива историјска факта. Ми можемо са свим с другим правом него Пестер Лојд изићи на сриједу, и према мађарским претеривањима мало сигурније тврдити, да у критичним данима по хапсбуршку монархију под Маријом Терезијом нијесу Мађари са својим фабулозним „moriamur pro rege nostro“, него Срби својим храбрим мишицама и неустрашљивим пожртвовањем спасли монархију и престо.

Кад ми Срби нијесмо ништа и кад ништа били нијесмо, зашто су нам писали аустро-угарски владари, кад год су их Турци притијеснили, ласкаве и примамљиве посланице, у којима узносише наше врлине и заслуге и позиваше нас у помоћ? Год. 1690. упутио је цар Леополд манифест Србима, у коме се вели: „Употребите ову, од Бога и од нас пружену вам прилику, која вам се никад тако повољно неће дати, да се за вашу дјецу, за вашу отаџбину и за ваше спасење постарате.“ Срби се вазда одазиваше позиву у помоћ, а ресултат бјеше, да се они хиљадама жртвоваше док Аустријанци, склапајући с Турском повољан мир, остављаше увијек Србе њеву и освети Турака на милост и немилост. Сам Калај види се приморан, да у својој историји узме у одбрану Аустрију од прекора, да се она према Србима, који се са толико истрајности и самопожртвовања борише, неблагодарна показивала, јер се при склапању мира с Турском није никад ни најмање старала, да их узме у заштиту. Ми можемо Пестер Лојдовим историчарима препоручити, да своје недовољно историјско образовање бар накнадним проучавањем своје сопствене историје попуне. Нека прочитају у Калаја напаћ Стевана Јовановића, архимандрита из Троноше, и многобројних му другова, упућен почетком године 1790 фелдцајгмајстору грофу Валису, у коме се вели: „Противно сваком очекивању, видимо се ми без икакве одбране остављени увријеђеном, осветљивом и далеко надмоћнијем непријатељу, тако, да нам предстоји коначна пропаст свог, у овим крајевима живећег народа, губитак цијелог нашег иметка и разорење наших светих храмова и манастира“. Тамо ће наћи Пестер Лојдови научењаци и писмо из истог времена, које су сто двадесет духовних и световних првака упутили српском сабору у Темишвару и у коме се вели: „Сад видимо, да је цио наш труд био узалудан; због немира и раздора на сопственом дому мора ћесар да закључује мир на нашу пропаст. Ми смо остављени коначној пропасти и боље би било да падемо у борби с непријатељем, него да нас он као стоку покоље. Али ако не можемо добити те, пред цијелим свијетом заслужене царске милости, помоћи, одбране и заштите, ми ћемо бити приморани, да се ставимо под заштиту друге које силе. Но, одбијање те молбе наше неће ни наши потомци заборавити — нека буде то и нашим унуцима с кољена на кољено опомена и застрашавајући примјер“. Неки дан је тек славила аустро угарска војска двадесетогодишњу успомену побједне битке код Слан камена, те и том приликом су се могли Пестер Лојдови историчари сјетити, да се српској храбрости има благодарити, што је царска војска у том боју побједила. Све, дакле, што довде наведосмо, учвршћује историјски факат, да су Срби у дугом низу година потоцима крви пролили за своју слободу и да Угарска прије свега и у првом реду има Србима да благодари, што јој је тежак јарам турски скинут с врата. Без помоћи Срба и Запада сигурно би још и данас какав паша од три туга заповиједао у угарској престоници. Па кад се у пркос свему томе Пестер Лојд усуђује писати, да Срби нијесу ништа значили, нити су шта учинили, онда смо ми слободни упитати, гдје да потражимо значење и дјела Мађара, пошто смо историјске доказе изнијели, да би Угарска без српске помоћи и без помоћи Запада остала турским пашалуком. И шта ли су Мађари од то доба учинили у свјетској историји? Год. 1848 капитулирали су пред једним једитим кором руске војске, а год. 1859 и 1866 није могао њихов славни Арпадов мач ни на талијанском ни на чешком бојишту сачувати царске заставе од пораза. Исто тако не зна свјетска историја ништа о мађарским јуначким дјелима, која су претходила познатом кнезлачком миру, а сигурно је да се не пјенају никакве јуначке пјесме нити плећу лаворике вијенци грофу Сапарију за његов поход у Босну.

Шта је све српски народ учинио у овом стољећу, јуначка дјела, храброст, патриотско пожртвовање и државничка мудрост, са којим се врлинама он голих руку, без оружја, без туђе помоћи и док, шта више већина великих сила бјеше отворено на страни Турске, дигао да стресе туђински јарам и да на крвљу натопљеним развалинама вјековнога разбојишта подигне нов темељ укрепнулог српског државног живота, колико се српски народ од 1804 год. борио, патио, трудио и радио то је све још и сувише свјеже у успомени нашег доба, а да би фалзификатори историје могли јавно мишљење у том погледу у заблуду довести. Описујући бој код манастира Чокешине, гдје је двјеста Срба задржало читаву турску војску, која је из Босне навалила, изгинувши до посљедњег човјека за своју отаџбину, не узвикује бадава Ранке дивећи се томе јунаштву: „То су српске Термопиле!“ И таких доказа о јунаштву и патриотизму има наша новија историја пуно. Поменути њемачки историчар, испитавши темељито сва факта, изјављује: „Аутономија српског народа, коју је он сам успоставио, његова одлучност и животна му снага, јесу у историји деветнаестог стољећа важна појава“.

Свакако може бити много лакше, одричући се сопствене народне самосталности, у окриљу туђе моћи уживати угодност егзистовања. У савезу с хапсбуршким земљама и прилажући на заједничке државне издатке само тридесет процената, могло је Угарској лако бити, да своју престоницу брже снабдије модерним угодностима, него што је то могло ићи у Биограду; премда ни при том не треба заборавити да су из Биограда Турци 1867 г. изашли и да је сјај Пеште врло скорашњега датума. Али за чанак сочива какве боље калдрме или сличних тековина није наша народна независност и наша народна будућност на продају. Угарској је било могућно да се под окриљем хапсбурше монархије материјално консолидује, док је међу тим Србија на с ом изложеном положају између Запада и Истока, упућена сама на себе, те мора сву своју снагу напрезати, да одбрани и учврсти своју народну независност. Ми морамо све своје државне издатке сами подмиривати, нити имамо за лећима Цислајтаније, која би нам давала двадесет процената субвенције. Каква права, дакле, има Пестер Лојд, да се према нама тако размеће и да са недогледне висине мађарске уображене величине са толико прецјењивања себе сама погледа доље на нас мање? Гдје је та величина Угарске, за коју свјетска историја не зна и која се без јако увеличавајућег стакла мађарске структуре никако ни видјети не може? Да ли јоиг и има Угарске у опште у правом, историјском и међународном смислу, и да ли није 1867 год. само поставила једну јуристичку конструкцију на мјесто фактичне, прагматичне? Пестер Лојд се бацио на поље упоређења, која никако не могу испасти у корист ствари, коју он заступа. Он нас је изазвао да се бранимо те смо морали многу илузију разорити, што је култивише мађарска историја, која је у осталом више митологија, него права историја. Немамо ништа против тога, ако Пестер Лојд и даље успати од уображене величине, коју Европа познаје и коју је већ доста пута немијала. Нека наши драги сусједи преко Дунава озбиљно вјерују, да је Мађарска глобус. Никако нијесмо ради, да им то невино уживање кваримо. Али кад они историју фалзификују, да се блатом баце на нашу прошлост, кад истини у лице пљују да порекну нашу историјску славу и кад нам одричу право, да се поносимо славним дјелима наших предака — онда нека им буде право кад им ми изнесемо вјерно огледало свјетске историје, у коме у толико спљушнији изгледају, у колико им је уображеност већа. Српска прошлост је доста славна и не треба јој измишљотина и претеривања. Што је историја у непартајичној објективности забиљежила, то је довољно да изазове дивљење цијелог свијета. Ко ту прошлост умањује и омаловажава, тај није ништа друго него — фалзификатор....

О тековинама културним у Босни и Херцеговини, за вријеме окупације, и о парарели између њих и Србије, прогговоримо у засебном чланку, те да и ту не останемо дужни Лојду.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Дневни Лист пише о стању у Турској:

Посљедњи догађаји у Турској заплетивање појединих личности, као што је био случај са Рајмундом и Солинијем, дали су повода страној штампи да претреса питање о безбједности у отоманској царевини. Запљењивања, послије оног догађаја с оријент-експресом у Черкес-кјоју, учестала су јако. Тек кад су турски разбојници дигли руке и на стране поданике и почели уцјењивати њихове животе, тек онда се сјетила страна штампа да проговори што о безбједности становништва у Турској. Ми смо толико пута подизали глас против анархије, која је завладала тамо а нарочито у Старој Србији; апеловали смо на хуманитарност Европе, а јевропска штампа никада није нашла за нужно да буде еко нашим апелима. Она је, на против, ћутала све дотле, докле није и њу љуто забољело. Сад се налази побуђена да проговори и то енергично. Французе боли њихов Рајмунд, Италијане њихов Солини. Ми се придружујемо њиховоме протесту противу тог стања ствари у Турској и с правом очекујемо, да се и они придруже свијема нашим досадањим и садањим протестима.

Рајмунд и Солини ухвећени су и уцијењени. Уцјена је дата — јер се има од куд, плаћа то све турска хазна — и они су пуштени. Али шта ће се с оним гомилама биједних Срба и Срнкиња, које из дана у дан робе Малисори и уцјењују; шта ће се с оним грдним гомилама сирочади чије су родитеље бијесни Арнаути поубијали и масакрирали?

Турски листови прилежно демантују све вијести, које се достављају нашој штампи о насиљима, убиствима, похарама, заробљавањима; они се труде да забашуре траг несавесности и карупције својих патрова. Али факта свједоче нешто што они никада не могу да демантују.

Посљедње путовање нашега консула из Приштине, г. Станковића, јасно је доказало како је грозно стање у Старој Србији. Г. Станковић хтио је да посјети наше старе манастире, Високе Дечане, Патријаршију и Девич. До Призрена дошао је и кад је хтио продужити пут даље, призренски мутесариф казао му је да му за даље не може дати гаранције за живот.

Кад једноме српскоме консулу не могу мјестне власти да гарантују за живот а да како ли је са животом оних јадника, Срба, који тамо живе?

То нека пресуди сав образовани свијет.

Одјек доноси овај чланак:

Бечка штампа има пуно разлога, да на младочехе и на догађаје у Прагу погледа с извјесном благодарношћу, јер одавде добијају редовно материјала за уводне чланке и за доднисе. Час је ту дочек Срба, који надахњује бечке журналисте да пишу чланак, у ком ни Срби ни Чеси добро не пролазе, а одмах за тим ево Руса из Кијева у Праг, који својим бијелим канама изазивају ужас и трепет бечке штампе. Није им се то узбуђење још ни слегло појављују се на попришту бечке антисемите, који, на јед бечких филосемита, наилазе у Прагу на гостољубив дочек и тиме дају материјала за прекрасне чланке, којима се читаоци бечких листова с правом дивити морају. Промјене ради опет дописник берлинског „Крајцајтунга“ јавља, да Младочеси хоће из дуалистичке Аустрије федеративан савез народа под фирмом: „Сједињене државе Аустрије“ и, само се по себи разумије, да се и о томе пишу духовита разматрања у бечким листовима. У кратко — искрено признати, нема изгледа, да би беч и листови били у највећој забуни, кад им Младочеси и пражка изложба не би давали непрестано све новог и новог материјала за писање.

Познато је, колико бечка преса на томе ради, да осумњичи лојалност и патриотизам Младочеха и да их у том погледу у очима Династије оцрни. А нарочито су, како изгледа, за тим настали, да осујете посјету цара Фрање Јосифа на пражкој изложби. Пражка изложба сто и, наиме, под покровитељством царевим и његова посјета је већ пријављена у званичној форми. Кад би сад посјета изостала, то би се тумачило као акт нареве немилости према ческом народу, а прије свега према Младочесима. За то су бечки листови надали дреку, како је Праг постао словенска Мека и да тамо сви непријатељи монархије и тројног савеза једно другом руку пружају. Па и њемачка штампа је притекла у помоћ својим бечким колегама и заузела је становиште, да бечки кабинет, ако хоће да је лојалан савезник Њемачке, мора догађаје у Прагу категорично деза вуисати.

Међу тим, сви чланци, што су их бечки листови до сад посветили Младочесима и пражкој изложби, нити су Младочесима нити пак изложби какве осјетне штете нанијели. Бечки дворски кругови знају врло добро, да патриотизам ческог народа стоји узвишен над сваком сумњом, и да тај честити словенски народ, и ако словенски осјећа и не дијели политичка начела, каја бечка штампа заступа, ипак осјећа и аустријски, нити му треба од бечких журналиста овјерена свједоџба лојалности. Не мора се бити њемачко-либерален, нити се мора одушевљавати за тројни савез, да неко ипак буде добар аустријски патриота. Та нећ ваљда свима Словенима и свима непријатељима тројног савеза у Аустрији одрицати аустријски патриотизам. Кад би то хтјели чинити, дошли би до апсурдног резултата, да у најмању руку једна половина Аустријанаца — нијесу Аустријанци. Па и то, што је један државни савјетник из Кијева на пражкој изложби усудио се на оргуљема ударити неколико тактова из руске химне, не може се још никако сматрати као тако страшан злочин, због кога би се морао цио чески народ анатемисати. Бечки листови заиста иду већ сувише далеко са својим претјеривањем у том погледу. Они су више царски него сам цар и готови сваког тренутка, да сваког оглесе за јеретика, који не исповједа, и то безусловно, њихов катехизмус. Така политичка нетрпељивост је за осуду. Као што је у свакој држави са разним вјероисповјестима потребна вјерска токеранција, исто се тако мора у држави са различитим народностима наблудавати и политичка и национална толеранција.

Никад се Чеси неће моћи на то привољети, да усвоје политичка начела бечких журнала и да се одреку својих националних и аутономистичких начела. Али ни као Словени, ни као аутономисте неће они престати бити и добре патриоте и зато смо увјерени, да сви маневри бечке штампе неће задржати цара Фрању Јосифа, да не кчини у изглед стављену посјету на пражкој изложби. Патриотизам према држави и вјерност према престолу ческога народа ртоје сувише високо, а да би утонули у политичким диференцијама између појединих странака.

ДОПИСИ.

Ком, 1. августа 1891. (Закашњено).— У нади да ћете опростити мојој смјелости усудих се послати вам ово неколико редака како бише бар у неколико били извијешћени читаоци вашег листа о доста трудном ма племенитом и учевном путовању младог научењака дра Балдаћа проз омиљену му Црну Гору. Оставивши Цетиње 10 јула, господин др. Балдаћи прошавши преко Ријеке и Подгорице уставио се на Мددуп. ће је од 12 па све до 15 јула имао своју ботаничку станицу, изучавајући флору медунску и његових околина, а у вече врћући се као гост у кући чувеног и гостопримног војводе Марка Миљанова Поповића. Красних врста биљака нашао је г. др. Балдаћи по Медуну и около њега, али те врсте не чекају мене да их откријем. С Медуна Балдаћи походио је и Фундину, оно бојно поље ће витешки Црногори 2 авг. 1876 (ако се не варам) велику турску силу разбише. „Драги мој . . ., вељаше ми Балдаћи — кад сам се намолио на врх Ељмена па погледао пут Подгорице и још даље до Скадарског језера, па онда наоколо пут Доњана и низ Какарицку Гору, срце ми је онако куцало као да сам се обрео на бријег св. Мартина, па гледао пут Пескаре и језера Гарде, пут Солферина и Ломбарског поља; а кад сам се сагнуо да из зеленог бусења извадим кост омиљеног јунака Црногорца, кост те ћу као светињу чувати до смрти моје. вјерујмо, друже, тако ми части, слаће ми нијесу сузе полећеле кад сам први пут визитирао костурницу миле ми браће те за слободу и уједињење Италије падоше као лави борећи се на светом Мартину!“ —

„Одвећ су — каже Балдаћи, — гостопримни Црногорци, ма искрене послушности устаних момака и скромног гостопримства као међу Кучима нисје наодио нијесам“. — Опазно сам у разговору да између свију вина црногорских, медунско му се најбоље допало, као оно те у себи највеће садржа танина (tannino). С Медуна 15. у вече присиио је у најплодније и најбогатије село Убли, ће је нашао лијепијех врста биљака, а дочек од Убљана сличан ономе на Медуну. Са Убала сјутридан стигао је на Бржању, ће је нашао највеће и најљепше воде од свијех Куча, и народ, остатак тешки бојева за независност, у највећој мјери гостоприман. Прошавши Кржању ступио је у Жиовске стијене, ће је наразличитих биљака нашао. 18, 19 и 20 прегледао је Коћке катуне, Маглич и Црну Планину, али за ове посљедње 3 дана ботаника се врло мало користила. С Црне Планине преко Курлаја, ће је једну ноћ коначио, послје врло трудног путовања, а особито за коња, стигао је с пратњом на Братоношки катун Турјак. Најискреније је био примљен и ту. Од 26 до 31 госп. Балдаћи је стајао на Царине, гдје је био најискреније угошћен код колибе скромног а одличног капетана кучког Илије Л. Поповића. — С Царина госп. Балдаћи пењао се на све врхове кучког и васојевичког Кома. Претрудна и одвећ опасна су била ова пењања, ал' су доста привриједила природној историји.

С Царина госп. Балдаћи пошао је на Варду, ће ће преноћити, а одатле преко Андријевице на Колашин, ће ће стигнути 3 или 4 августа.

Из Колашина преко Бјеласице, Синјавине, Пивске нахије намјерава к Никшићу, одакле ће у Подгорицу.

Нека ереван и користан за науку и за неуморног и трудољубивог радника талијанског, младога доктора Балдаћи, буде овај трудни пут, а на част узвишеном покровитељу његовом!

Турјачанин.

Шавник 10 августа 1891. — (Здравље народа. Војничка смотра. Љетина. Вријеме. Читуља. Змије.)

Здравље народа обро је, болести се непојављује које би имале значајног замашаја.

Првих дана овог мјесеца, била је војничка смотра на пољу Мљетичку. — На пољу је погибе силни Смаил-ага Ченгић, бјеху се окупили потомци оних витезова те ту побједу одржаше, набрекле им преси пуне војничке славе, владаше радост и весеље, свакоме се чињаше да лете сјенке старих витезова изнад својих потомака и да их опомињу на храброст и вјерност да свето држе аманет који нам они оставише. Баталиону је командовао г. официр Мрдеља Жижић, а војничку вјежбу посматраше Командир Јован Кујунџић који пошље дефиловања стаде пред баталионом изговори бесједу пуну вјерности и јунаштва, и у исто вријеме јави војницима да се наша Узвишена Владарка и Мати Црне Горе налази у добром здрављу, на које проламаху се брда од урнебесног клицања: Живио Господар, Наслједник, Кнегиња, Живјели Велике Војводе Зете и Херцеговине, Живјели непобједни Црногорци!!!

Љетина је по селима (жито) као и најбоље, сијена нема по са свијем мало, то ме је узрок „Скакавац", који је од неколико дана почео цркавати; читаве се гомиле мртвих налазе.

Рекох жита имамо доста, и имамо за иста кад би се мудро с њиме руковало, мало што неби га било до новога. Каква је то злоупотреба са житом? Чуј ме само: Сијено није родило, а домаћа радња са свим забачена, то онда наш сељак све оће да набави, а сваку набавку, као: со, кафу, шећер, шпиритуозна пића, манифактурну робу, да плати житом. Он то жито продаје по 10 новчића, а доцније исто купују по 17—20 новчића, а као што видиш без једне соли, без другога се врло лако може, с тога су за наш народ од пропасти сеоске бутиге.

Још вишу злоупотребу са житом чине жене, а особито ђе их је више у кући, ту све једна мимо другу вуче и продаје поштo зашто, тек да купи шареница, прстења, ђердана, мишуша и т. д. То све виде наши јадни сељаци, али то је узе о толики мах да му сељак не може стати на пут. Томе би на пут најбоље стала власт, посредством јавних пазара, ђе их није. У нашој вароши је од велике потребе јавни пазар, а особито да се жито несмије продавати у бутигама но на јавном пазару, те тада жене не би га смјеле доносити на пазаре и тим би се у наше племе утеђило у најмању руку 300 товара жита, које га жене даду за врло незнатну цијену, а наш сељак за исте те триста товара даће око 3600 фиорине, дакле без тога се врло лако може. Надам се да ће ово власт узети у обзир, а налијепог куповања нека се домаћини сами клоне за своје боље. Разлог би био да за ово а тако и за потребу четвероразредне школе јави наша мјесна власт вишој власти.

Кише је било 2 и 8 ов. мј. довољно.

З овога пресели се у вјечност наш млади барјактар Милутин М. Мемедовић. Покојник био је храбар, разборит и до краја поштен. Глас о његовој смрти свакога, ко га је знао, дубоко је потресао. На глас Милутинове смрти, брзо му дотрчи рођак окр. кап. г. Богдан Дробњак из Колашина с дивном китом морачких витезова, који пођоше на Џ-жи, те оплакаше као јунаци јунака. Ово је диван примјер братске љубави између два јуначка племена.

Ове године се појавило мноштво змија, обичних, а тако мнозина причају да су их гледали необичне величине. Народ овој необичној множини даје неки значај предостављајући неки необични догађај. — Највише се налазе по дрвећу — Мнозина су страдали, но пошто вишина знаду „траву од змије", није било смртних случајева. А за мнозином су се натурале у пећеру по 10 минута.

Исаил Т. Томић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 24 августа.

(**С Двора.**) Њихова Височанства Књаз и Књагиња са пратњом стигли су прошле недјеље из Хајделберга у Беч. Пред њима је стигао дан прије у Беч Његова Свјетлост Књаз Наслједник Данило са адјутантом Бурковићем. Прекјучер су Њихова Височанства са Његовом Свјетлости Књазом Наслједником стигли у Грац, гдје су их дочекали Њихова Царска Височанства Велики Књаз Петар и Велика Књагиња Милица, који сада бораве у Глајхенбергу.

Њихова Височанства Књаз и Књагиња са Његовом Свјетлости Књазом Наслједником кренули су с Ријеке синоћ и стигнуће на Цетиње, ако Бог да сјутра.

(**Султанов дан**) био је прослављен овдје у прошли уторак на Цетињу, у Подгорици и у Оџињу као и прошлијех година. У 11 сати било је у отоманском посланству честитање, које је примао нови посланик г. пуковник Тевфи-бег. Од стране владе честитао је г. Гавро Вуковић, министар иностран. дјела, а од стране Свијетлог Двора г. Блажо Петровић, адјутант Његова Височанства. За вријеме честитања војничка музика свирала је пред посланством турску химну. У вечер је био у отоманском посланству дане, на ком су били позвани г г. министри Војвода Пламенац и Гавро Вуковић, г. Блажо Петровић и сви шефови дипломатског тијела.

У Подгорици је било у великој џамији богослужење за здравље Његова Величанства Султана, на ком су биле све грађанске и војничке власти са мноштвом мухамеданског становништва; такођер и у Оџињу.

(**Одлични гости.**) Прошле недјеље стигли су на Цетиње из Париза конте Д' Ормесон са сином и гђа Шлумбергер такођер са сином. Одовле су одили у Скадар, па су се јучер повратили. Синоћ је био у њихову почаст дине код г. грофа Д' Омелота, министра-ресидента француске републике.

(**Његово Високопреосвештенство**), г. Митрополит Митрофан повратио се из Оџиља преко Будве, у потпуно опорављеном здрављу, уочи Великог Госпођина-дана, па је на Госпођин-дан служио у својој катедралној цркви. У Будви му је све грађанство изашло на сусрет уз звоњење звона са православне цркве, па је одсио у кући г. Љубише, синовца блаженопочившег Митрополита Висарионa. Исти дан је наставио пут у колима, те је свратио у Грбаљ код свог старог родитеља, гдје је преноћио, па је сјутри дан продужио пут до Цетиња. Његово Високопреосвештенство с одушевљењем говори о свом борављењу у Оџиљу.

(**Г. Микистар Павловић**) отпутовао је пут Бечa прошле суботе ради свог поремећеног здравља, да се посавјетује са стручнијем медицима.

Пишу нам из **Мораче**:

Морачки манастир, ова славна Немањићка задужбина, као што је познато слави храм Успеније Пресвете Богородице, којом приликом се увијек сабира велика скупштина народна. И ове године у очи празника скупио се велики број народа из нахије и даљних крајева. На вечерњу са „бдењем", па на јутрњу и летургију присуствовао је побожни народ у великом броју. Што не могаше у цркви стати у пространој авлији се Богу мољаше. Колико је народ овај побожан толико је и весео, те како у вечер тако на дан самог празника послије службе непрестајаше пјевати и играти. Све је било лијепо поред онако лијепог и чаробног мјеста, али се осјетила оскудица у послузи јела и пића особито за поклонике из удаљенијех мјеста, на које би требало да и управа манастирска више принази. Јер и тако рђави путови спречавају шири обсег ове скупштине, која би послије Острога морала прво мјесто заузимати.

РАЗЛИЧИТО.

(**Афера капетана Узелца.**) Поводом посљедњег боравка аустриског цара на Ријеци (Фијуми) било је онђе демонстрација против Мађара. Неки мађарски листови оклеветали су тада и официрски кор Јелачићевог пука, у коме служе скоро сами Срби. О томе је било говора и у мађарском сабору. Посланик Угрон (члан крајње левице) поднио је интерпелацију у тој ствари, те се том приликом увредљиво изразио о официрском кору помену тог пука. Услед тога дошао је у Пешту капетан тог пука Узелац (Србин), те је позвао Угрона на двобој, али му овај мађарски кукавица не смједе изићи на мегдан, него се сакри за посланички имунитет. Међу тим мађарски листови још непрестано пишу о тој афери, која још није коначно ријешена. Ових дан изишла је у пештанским новинама „Будапешти Хирлап" занимљиво писмо друга Узелчевог, Косте Бакаловића, такође официра у Јелачићевом пуку. То писмо гласи: „Поштовани г, уредниче! Ви налазите за добро, да се у сваком броју свога листа бавите особом мога друга и бившег штићеника. Зато нећу да пропустим прилику, а да вам не саопштим, да се он зове Узелац (учи га како се то мађарски пише) и да он, ма да је родом из Хрватске, није Хрват, као што и ја, ма да сам се родио у Угарској, нијесам Мађар. (Дакле никако коренити Мађар, као што се ваш лист изразио). Ми смо обојица Срби („Раци" или да речем „дивљи Раци", као што се код вас често вели)".

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА".

БЕЧ, 17 августа. — „Политичка кор." дознаје из поузданог извора, да ће се у Копенагену одлучити, хоћели Царица руска посјетити Француску.

БИОГРАД, 17 августа. — На великијем мановрама биће концентрирано од Ниша до Пирота 60,000. Министар ратни намјерава умножити пољску артилерију.

БЕЧ, 17 августа. — Једна војничка брошира, очевидно инспирирана, излаже потребу повећања војног буџета на 16—18 милиона.

ПАРИЗ, 18 августа. — Листови доносе да ће Царица попратити обољелог великог књаза Ђорђа у Алжир. Тијем поводом Царица ће посјетити Француску као мати а не као владатељка.

БИОГРАД, 19 августа. — Краљица Наталија кренула је из Јапи, да срете Краља Александра у Бечу или у Будапешти.

ВАШИНГТОН, 19 августа. — Балмаседа $^{16}/_{8}$ изгубио је 4500 мртвијех, рањенијех и заробљенијех, сву артиљерију, 2000 пушака и двије заставе. Министри Балмаседе прибјегли су на иностране бродове.

ЛОНДОН, 20 августа. — „Стандард" доноси из Цариграда, да је Порта уступила Русији у питању Дарданела већи дио права, што јој припадају по уговорима. Порта је управила Нелидову извињење односно заустављања пароброда добровољне флоте, увјеравајући га, да се то у будуће неће понавити. Накнада тражена биће потпуно исплаћена. Главни заповједник Дарданела биће дигнут. У будуће биће отворен пролазак кроз Дарданеле рускијем бродовима а не другијех држава.

БИОГРАД, 21 августа. — Због финансијалне сметње а од чести и због преставка дипломатскијех министар ратни одустао је од великијех мановра код Ниша, те ће ту само бити годишње вјежбање.

ЛОНДОН, 22 августа. — „Тајмс" вели да ће тиха модификација трактата односно Дарданела у корист Русије одмакнути евакуацију Египта на неизвјесно вријеме.

ПАРИЗ, 22 августа. — Велики Књаз Владимир Александровић присиио је са Великом Књагињом.

БЕЧ, 23 августа. — Цар њемачки присиио је јутрос у Хори да присуствује мановрама. Дочекао га је Франц Јосиф, Краљ саксонски, Принц Ђорђе, Надвојвода Карло, Калноки, министар ратни и министар народне обране. Два Цара су се загрлила и изљубила најсрдачније, уз акламирање мноштва.

ЦАРИГРАД, 23 августа. — Официјално се јавља да је **Џевад-паша, гувернер на Крети, наименован за великог везира на мјесто Кјамил-паше,** Џемал-единефенди наименован је за Шејкул-ислама, Риза-паша војнички заповједник дворца Илдизкјоска за ратног министра, Рифат-паша гувернер на Смирни за министра унутрашњости, Гули-паша гувернер у Салонићу за министра вакуфа, Руди-паша за министра наставе, Махмуд-паша гувернер у Бруси за министра радња, Арајфи-паша, пресједник државног савјета дигнут је и још није нико на његово мјесто наименован. Други су министри остали у служби. Риза-паша Министар правде замјењиваће великог везира док приспије Џевад-паша.

ЦАРИГРАД, 23 августа. — Споразум је постигнут између Порте и Нелидова, којим се чини крај неспоразумљењу односно проласка пароброда руске добровољне флоте, који врше трговачку радњу између Одесе и Владивостока.

ПЕТРОГРАД, 23 августа. — Званично се изјављује да питање о ограничењу или забрани извоза коња нема никаква основа.

ЦАРИГРАД, 24 августа. — Зијабеј, посланик у Бечу, позван је у Цариград. Држи се да ће замијенити Сајид-пашу министра иностраних дјела, који ће постати пресједником државног савјета. Указ царски, који доноси промјену министарства, говори просто у шљед нужде, без другијех образложења.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Предавања у књ. цр. *Богословско-Учитељској Школи* на Цетињу почињу тачно 1. Септембра ов. г.

У ту школу примају се младићи православне вјере, који су свршили четири разреда ниже гимназије и имају из четвртог разреда свједочанство првог реда.

Ученици уписују се у ову школу 29, 30. и 31. Августа. Уписивање бива у канцеларији ректората у означене дане од 9 до 12 сати прије подне. Нико се не може преко другог уписивати, осим у случају болести, или какве запреке, па и у томе случају уписивање ваља да се изврши прије 1. Септембра, јер *иначе биће скопчано с глобом од 5 фиорина.*

Сваки ученик дужан је при упису показати своје школско свједочанство од потоње године и *платити 2 фиор. уписне таксе.*

Цетиње, 16. Августа 1891.

Ректорат Богословско-Учитељске Школе.

ШКОЛСКА ОБЈАВА.

Предавања у књ. цр. Гимназији на Цетињу почињу идуће школске године $189^{1}/_{2}$ тачно 1. Септембра ов. г.

Уписивање ученика бива у канцеларији гимназијске Управе 29. 30. и 31. Августа ов. г. од 9 до 12 сати прије подне. *Ко се послије тога рока* пријави за упис, биће ради одоцњења глобљен су 5 фор.

Нико се не може преко другог уписати, осим у случају болести, или друге његове запреке. И овакав упис мора се извршити прије првог Септембра ов. г. иначе подлежи глоби од 5 фор.

У први разред гимназије примају се они ученици, којима није мање од 10, ни више од 15 година и који су с *добрим* успјехом свршили четврти разред основне школе. Сваки ученик, који се жели уписати у *први* разред дужан је при упису показати своју крштеницу и свједоџбу из четвртог разреда основне школе. Ученици осталијех разреда дужни су показати при упису своје школско свједочанство од потоње године.

Сваки је ученик дужан платити уписне таксе 2 фор.

Цетиње, 16. Августа 1891.

Управа гимназије.

СВЕ употребљене поштанске марке купујем непрестано (цјеновници бесплатно).
Г. *Цехмајер*, НИРИБЕРГ, Њемачка.
Преписка: њемачки, француски, енглески, италијански
(7—10)

Уредник **Др. Л. ТОМАНОВИЋ.** Издавалац: **ДРЖ. ШТАМПАРИЈА.** У књ. црног. државној штампарији.